

دکتر محمود ابراہیمی

قطره‌ای از باران منا

۲۷۹۸

دکتر محمود ابراهیمی

مدیر هنری | کاظم طلائی

طراح جلد | محمد رازقی

صفحه‌آرا | پارسا صادقیان

نویسنده | چاپ | اول ۱۳۹۸

شماره | ۵۰۰ نسخه

قیمت |

چاپ | مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

شابک | ۹۶۴-۹۶۱۰۲-۱۲۹۷-۲

حق چاپ محفوظ است.
به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

قیمت | ۵۰۰,۰۰۰ ریال

دفتر مرکزی | مشهد، بلوار سجاد، خیابان میلاد ص.ب. | ۹۱۳۷۵/۴۹۶۹

تلفن و دورنگار | ۳۷۶۵۲۰۰۸

دفتر تهران | تلفن و دورنگار | ۸۸۹۶۰۴۶۶

نشانی اینترنتی | www.behnashr.com | پست الکترونیکی | publishing@behnashr.com

فهرست

مقدمه	۱۲
فصل اول حج چیست ؟	۱۷
حج چیست ؟	۱۹
ه هیت «بیک» در میقات	۲۷
نکته های درباره این بحث	۳۳
تبلیور معرفتی «لا اله الا الله» در اجتماع چیست ؟	۴۵
کعبه مبارک	۴۹
فلسفه وجودی مشکلات در سفر حج چیست ؟	۵۴
مخاطراتی فراتر از مشکلات ظاهر	۵۹
تکلیف ما در مقابله با مشکلات چیست ؟	۶۱
در حج دنبال چه زاد و توشه ای باشیم ؟	۶۴
حجّ صوری و حجّ معنوی	۷۷
روایت شبلی از حضرت سجاد علیه السلام	۸۰
قصیده ناصر خسرو درباره حج	۸۶

گزارش مطالعات پزشکی حج در جهت تعیین معیارهای

استطاعت جسمی..... ۸۹

مقدمه..... ۹۰

گروه‌های پرخطر..... ۹۱

روش کار..... ۹۱

یافته‌ها و بحث..... ۹۲

نتایج پیشنهادها برای پزشکان، مدیران و روحانیون

کاروان‌ها..... ۹۶

فصل دوم: از خانه تا مدینه..... ۱۰۱

اندیشه اولین سفر..... ۱۰۲

آغاز سفر حج..... ۱۰۵

پرواز: آغاز تعارض دلخواه‌ها با انتخاب‌های خداوند..... ۱۰۹

فصل سوم: مدینه؛ ظرف تجلی رسول خدا ﷺ..... ۱۱۵

مدینه در یک نگاه..... ۱۱۶

مسجدالنبی..... ۱۱۷

بُهِت عظمت..... ۱۱۹

- فاصله ای نزدیک و پیامی که شنیده نشد ۱۲۷
- چرا تعجب؟ و تعجب از چه امری؟ ۱۲۸
- باور انحرافی خطرناک ۱۳۴
- به شوق ساقی و ساغر؛ در شرح آیه ابلاغ ۱۴۶
- فرجام امت از نگاه پیامبر ﷺ ۱۷۶
- دُ گمشده ۱۸۱
- قدر گمشده ۱۸۶
- مسجد ذوقبیل ۱۹۰
- تابلوی استقامت دینی ۱۹۴
- نکاتی در مورد این خاطره ۱۹۸
- درد دل محبت ۲۰۲
- فصل چهارم: مکه، ظرف تجلی ربوبیت الهی ۲۰۷
- مکه حرم خدا، نقطه اتصال ملک و ملکوت ۲۰۸
- دیدار با کعبه یا نظربه وجه الله ۲۱۰
- طواف ۲۲۴
- سعی چیست؟ هاجر کیست؟ ۲۴۴

کاوشی در سعی	۲۵۲
اطراف مسجدالحرام	۲۶۲
خدیجه فراتر از یک همسر	۲۶۳
ایز: خفقان چگونه شکل گرفته است؟	۲۶۷
اولین مبلغ توحید	۲۷۰
شرح مظلومیت و جایگاه ویژه معنوی بلال	۲۷۴
غار حرا - پناه جلی اعظم	۲۹۲
حس و حال زائرین آن کوه	۲۹۸
راز تحمل آن تجلی	۳۰۲
نگاهی به ساحت آن تجلی در دل غام	۳۰۹
کوه نور، رد پای بزرگ از رسولان الهی	۳۱۵
راز مستوری	۳۱۵
نسبت ما با آن تجلی	۳۱۹
حج تمتع	۳۲۲
موقف؛ جایگاه ملاقات و همراهی با خلیفه خدا	۳۲۴
عرفات	۳۳۱

۳۳۵		خاطره‌ای از آن روز
۳۳۹		مشعر (مزدلفه)
۳۴۷		وادی مُحَسِّر؛ یادآور کمال توحید عبدالمطلب ﷺ
۳۵۴		شبهات حرکت مرغان ابابیل با حاجیان
۳۵۷		هروله؛ مهم‌ترین اقدام قرارگاه آموزشی- عملیاتی مُحَسِّر
۳۶۰		را حرکت سریع؟
۳۶۳		ایام تنزیل (بقی‌نامه)
۳۷۴		باران منا
۳۷۶		طواف نساء
۳۸۱		فصل پنجم: (از حج تا خانه)
۳۸۲		آمادگی‌ها و رسالت‌های اجتماعی حجاج
۳۸۵		بازگشت از سفر
۳۹۰		بعد از بازگشت
۳۹۱		خاتمه

مقدمه

فتد اندرین خاکِ زابر بخششت قطره
مدد فرما به فصلِ ثوبش تا این قطره‌یم گردد

حج سفری است از اعماق نیای کثرت به وحدت با رموز و راه‌های بسیار. این سفر معنوی آنچنان زیبا، عمیق، باشکوه و خاطره‌انگیز است و تجربیات خاص و دلپذیری به همراه دارد که هر کس می‌تواند با درک و برداشتی متمایز از دیگران، از دریافته‌های خود در این سفر که در ساحت خدایابی و دین‌شناسی داشته سخن بگوید. چرا که از نتایج یک سفر عقلانی-معنوی که همراهی با پیامبران و پادشاهان پای آنان نهادن است، به کار گرفته شدن عقول و باروری خردها و اندیشه‌هاست:

«و يُثِرُوا لَهُم دَفَائِنَ الْعُقُولِ»^۱

۱. خطبه اول نهج البلاغه.

ای کاش امکان ثبت همه آن دریافت‌های معنوی و حلاوت‌های عرفانی وجود می‌داشت! تا هرچه بیشتر ذخائر معنوی حج از درون فکرت و جان انسان‌های موحد برون می‌آمد. هرچند که به حج باید گفت:

حلاوتی که تو را در چه زنخدان است

به کنه آن نرسد صد هزار فکر عمیق

نگارنده این سطور همچون سایر حج‌گزاران، از نخستین سفر قبله خود، متوجه نکته‌ای شد که موجب استحکام استدلال‌های دینی و اعتقادی وی بود. این نکات که صرفاً حاصل و ره آورد این سفر بود، عجیب زیبا، با صلابت، یادماندنی بود و همراه با لذت‌هایی درونی وصف ناپذیر؛ آن چنان که پسر از سفر، به اطرافیان توصیه می‌نمود که به هر نحو ممکن لا اقل یک بار به مکه و حید و میعادگاه وحی سفر کنند و جغرافیای تاریخی و مکان‌های بروز حوادث صدر اسلام را از نزدیک ببینند. شک ندارم که زائرین، بازند از آن مناطق همراه با دانستنی‌های اولیه خود از تاریخ اسلام، دریافت‌های دیگری از حقانیت پیامبر ﷺ و ائمه علیهم‌السلام خواهند رسید که به سطرالجمیع کتابی به آن نمی‌توان رسید و این از نتایج ماندگار اولیه این سفر است. متأسفانه در بین آثاری که درباره حج نوشته شده، آثار کمی که دربرگیرنده نتایج حاصل از سفر حج در ذهن و روح زائر باشد، کمتر دیده می‌شود. درحالی که ثبت این برداشتها چندین فایده دارد:

۱. آگاهی و ادراک انسان‌ها را نسبت به موضوع شفاف‌تر و کامل‌تر

می‌کند و باعث می‌شود که برداشت‌های اولیه حجاج از دقت، عمق و گستره بیشتری برخوردار گردد.

۲. سبب می‌شود حال و هوای ایام الله حج به صورت پیاپی در ذهن زائران تداعی گردد و تأثیر ماندگارتری داشته باشد. همان که در قرآن آمده: ﴿وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ﴾^۱.

۳. مطالعه این خاطرات توسط کسانی که افتخار این زیارت نصیب آنان می‌شود، توجه معناگراتری را برای دریافت شهودی و حضوری بهتر از معارف حج ایجاد می‌کند.

۴. این یادداشت‌ها، اثرات وضعی حج را در برداشت‌ها و رفتارهای فردی و اجتماعی حج‌گزاران نشان می‌دهد. لذا برای سازمان حج و زیارت نیز پیگیری آن‌ها راهنه‌ای برای بهبود کیفیت خدمات و نیازهای آموزشی زائران می‌تواند باشد.

۵. افزون بر این موارد، هرزائری مدتی است متناسب با اطلاعات خود و دقتی که در این سفر به خرج می‌دهد، و با نوع نگاهی که به موضوعات حج، تاریخ اسلام و یا قرآن دارد، زمینه تحقیقات جدیدی را نیز به وجود آورد.

این کتاب نیز تلاشی است برای طرح یکی از بینندگان تجربه و دریافت‌های معنوی اجتماعی و سیاسی این سفر عقلانی-شهودی-تأمین‌گرا از این رهگذر، بخشی از دین خویش را به مهماندار کریم آن ادا

۱. ابراهیم ۱۴: ۵؛ و روزهای سرنوشت‌ساز را به آن‌ها گوشزد کند.

کرده باشیم.

شیوه طرح مباحث کتاب ابتدا با بیان حس درونی نگارنده از موضوع، آغاز و سپس با طرح سؤالاتی در آن باره و پاسخ به آن‌ها پیش رفته است.

امیدوارم مطالب کتاب، برای زائران، دانش‌پژوهان و دست‌اندرکاران اجرایی حج سودمند افتد.

جهت آشنایی مخاطبان عزیز عرض می‌شود که نویسنده این سطور نه مبلغ مذرب است و نه کارشناس مسائل دینی، قصد سفرنامه‌نویسی و یا «تاریخ»ی نیز ندارد. بنابراین ضعف‌های آن از بضاعت اندک نویسنده است و اوقات مثبت آن نیز از عنایات حق می‌باشد که گوشه‌ای از حقیقت ذاتی و ملموس این سفر را بازگو می‌کند. اگر ثمری بر آن مترتب بود و لولما چیز، ابتدا آن را به روح رسول الله اعظم ﷺ تقدیم می‌کنم که حبیب و معشوق و رازگوی همه دل‌ها و معرفت‌های موحدانه است؛ سپس به منادی بر بستان نوحید حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام که معمار کعبه و اسطوره یکتاپرستان تاریخ است.

در باب نام‌گذاری کتاب نیز باید عرض کنم که چون عظمای حج در نزد من بالاتر از آن است که برداشت‌های محدود و اندک خود را توانایی از حج بنامم، با هدف تأکید بر همان اشتیاق زائربه تلاش، برای دریافت ثمری از امواج اقیانوس وحدانی رَبِّ العالمین، عنوان را «قطره‌ای از باران منا» برگزیدم. آن باران پر نعمتی که معمولاً همه ساله در ایام منا،

جان‌ها و دل‌های زائران را صفا می‌بخشد و برای مهمانان پروردگار نازله مبارکی از آن وعده ﴿وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾^۱ است. این باران با آنکه در ارتباط مستقیم وجودی با معنویت حج است و نشانی از سعی و تلاش مقبول و مشکور آن‌هاست^۲، از اجزاء حج نیز شمرده نمی‌شود اما هر آن کس را که در آن محیط باشد به صفای خود جلای می‌بخشد. از باب قدرشناسی باید روشن کنم که این عنوان پرمعنا، پیشنهاد همه با احساس و عاطفه دختر دردانه عزیزم هدی خانم بود که من هم با رضایت، ساجرانه آن را پذیرفتم.

صد هزاران بحر در آن قطره نهران

دزه‌ای گشته جهان اندر جهان

در پایان شایسته سی دانم از انتمایی‌های برادر ارجمندم حاج شیخ محسن سعیدیان که در تدویر مطالب کتاب یاریگر من بودند صمیمانه تشکر و سپاسگزاری نمایم. خداوند متعال می‌طلبد که مساعی ایشان را در نشر معارف اهل بیت علیهم‌السلام به نحو احسن پذیرا باشد و بر عمر پربرکتشان بیفزاید.

دکتر محمود ابراهیمی

فوق تخصص قلب و عروق

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

۱. الانسان ۲۱: ۷۶؛ و پروردگارشان بادهای پاک به آنان نوشاند.

۲. الانسان ۲۲: ۷۶؛ ﴿إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا﴾؛ این [پاداش] برای شماست و کوشش شما مقبول افتاده است.